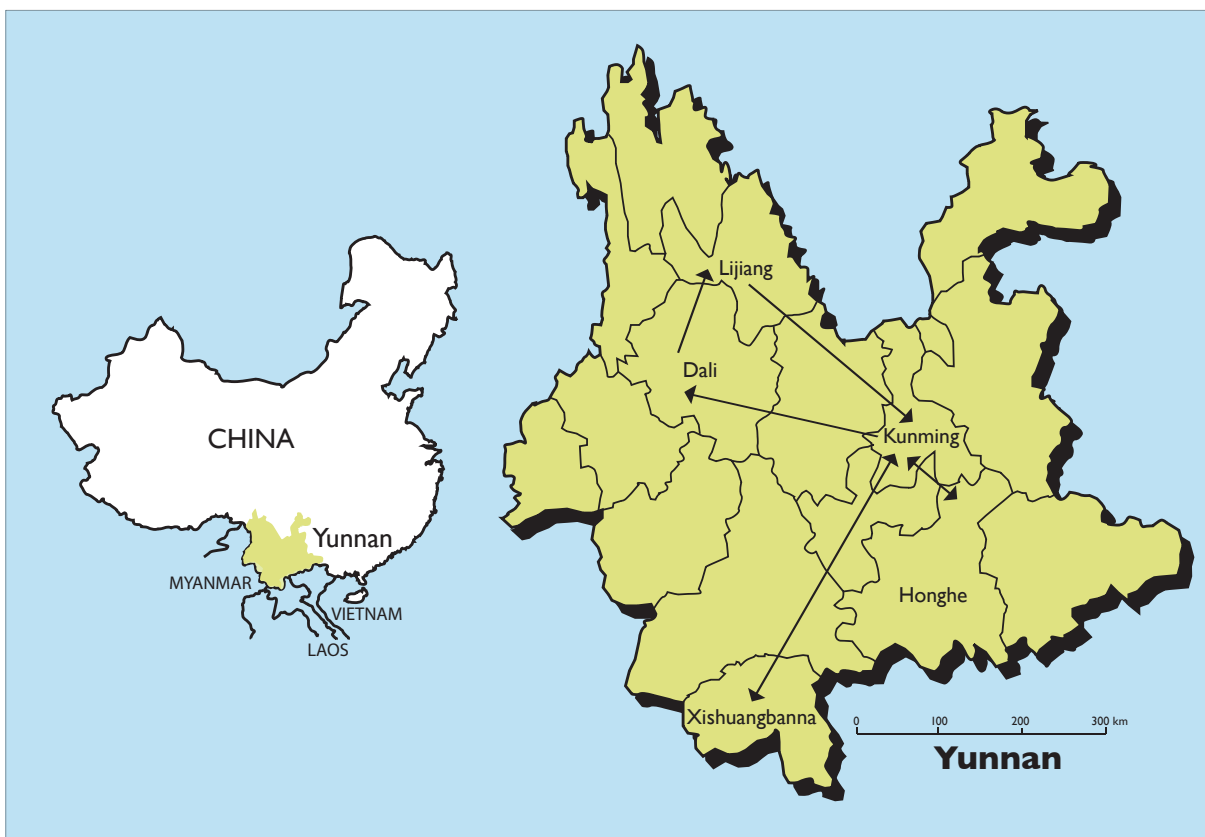

Een entomologische verzamelreis in Yunnan, China

RUUD VIS *

Van 14 juni tot 6 juli 2006 ondernamen Ruud Vis en Hans Coene op eigen gelegenheid een entomologische verzamelreis naar Yunnan, China. Hun aandacht ging vooral uit naar de dagvlinderfauna, hoewel vertegenwoordigers van andere insectenorden zeker niet werden genegeerd. China is een zeer groot land en de keuze om Yunnan te bezoeken was niet willekeurig. Deze provincie ligt in het zuidwesten van de Volksrepubliek China (Fig. 1) en grenst in het zuiden aan Vietnam, Laos en Myanmar (het vroegere Birma). Het zuiden van Yunnan is tropisch en behoort tot het Oriëntaalse faunagebied. Meer naar het noorden ligt een gematigde klimaatzone en de fauna staat daar als Palearctisch te boek. De overgang van zuid naar noord is van laag (750 m) naar hoog (3000 - 4000 m). Juist deze gradiënten waren voor het tweetal pioniers interessant omdat daarin de soortenrijkdom meestal het grootst is. Speciaal voor Straatgras doet Ruud Vis verslag van de belevenissen en waarnemingen.

FIGUUR 1
DE LIGGING VAN DE
PROVINCIE YUNNAN IN
CHINA EN DE REISROUTE
VAN DE AUTEURS.
[ILLUSTRATIE: JAAP VAN
LEEUEWEN]

Wij hebben besloten onze privé-verzamelreis zelf te organiseren omdat reizen in een groep te weinig vrijheid biedt voor ons doel, het vergaren van insecten. Via internet bleek het heel eenvoudig om in China zaken te regelen, zoals hotels, binnenlandse vluchten, gidsen en plaatselijke excursies. Via Singapore vlogen wij naar Kunming in Yunnan waar op de luchthaven inderdaad een Engels sprekende Chinese gids klaar stond met ons naambord. Bij ieder vervolg van de door ons geplande reis was steeds een gids voor hulp ter plaatse. Dat is geen overbodige luxe want op geen enkele wijze begrijpen wij westerlingen iets van de taal en de bewegwijzering. Alles staat in het Chinees. Zo is het bijvoorbeeld heel belangrijk om een naamkaartje van je hotel op zak te hebben voor taxichauffeurs, anders kom je daar heel moeilijk

terug. Ook heb je altijd hulp nodig van een min of meer Engels sprekende hotelmedewerker om duidelijk te laten maken waar je heengebracht wilt worden of voor aanwijzingen met welke bus je van A naar B kunt komen.

Tropen in China

De eerste dagen na aankomst in Kunming gingen wij per bus naar de Western Hills, een heuvelrug 30 km ten westen van de provinciehoofdstad op een hoogte van 2200 - 2400 m. De verwachtingen waren hoog gespannen maar de resultaten nogal teleurstellend. In twee dagen kwamen wij niet verder dan vijftien soorten dagvlinders. Het gebied was erg toeristisch (alleen Chinezen) maar er waren zeker mooie terreinen. Mogelijk waren wij voor een aantal soorten iets te

* [mr R. Vis is afdelingscoördinator entomologie van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam; e-mail r.vis@planet.nl]

vroeg in de vliegtijd. Daarom besloten we een bezoek te brengen aan het Stone Forest (Shilin), een merkwaardig gebied met geërodeerde kalksteenformaties (Fig. 2), 100 km ten oosten van Kunming. Stone Forest ligt op 1700 - 2000 m hoogte. Ook hier was het een kermis van toeristische bezienswaardigheden. Via kleine paadjes konden wij tussen de kalksteentorens toch in alle rust redelijk verzamelen (Fig. 3). Met 31 soorten al een stuk beter.

Op 19 juni vlogen we van Kunming naar Jinghong en vandaar over land naar het Sanchahe National Park, gelegen in het district Xishuangbanna (Fig. 1). Tropisch regenwoud in China! Om bij ons onderkomen in het zogenaamde 'Treehouse' te komen, moesten wij met een kabelbaan ruim twee kilometer over de toppen van het tropisch bos vervoerd worden (Fig. 4). Een schitterende ervaring. We zagen onder ons grote *Papilio*'s en kleurrijke vertegenwoordigers van de familie Nymphalidae langs de boomtoppen zweven. Aan het eind van de kabelbaan moesten we met onze bagage via een enorme lange stenen trap proberen naar beneden te komen. Ploeteren in tropische, vochtige hitte. Ons huis bleek op een zes meter hoge betonnen paal te staan langs een boven de boomtoppen zwevend pad. Redelijk primitief maar acceptabel (Fig. 5). In dit gebied hebben we in twee dagen tenminste 71 soorten dagvlinders kunnen verzamelen, waarvan er 61 uitsluitend de tropische zone van Yunnan voorkomen. Ook konden wij aanzienlijke aantallen schitterende nachtvlinders meenemen, en het gebied was rijk aan opvallend grote bidsprinkhanen (Fig. 6). Een gedeelte van het verzamelde materiaal moet nog nader worden gedetermineerd.

Veel last werd ondervonden van bloedzuigers. Je voelt ze niet, maar als je in de namiddag de broek uitrok, konden dikke, met bloed volgezogen jongens van je dijbeen worden geplukt. De beetplekken blijven bloeden omdat die ellendige beesten een anti-stollingsstof inbrengen. De broekspijnen en het kruis waren rood van het bloed. Na twee dagen kregen wij van de terreinopzichters zonder opgave van redenen te horen dat er niet meer verzameld mocht worden. Het hinderde niet, want het goot toch van de regen.

Euforie en deceptie

Na terugkomst in Kunming vlogen we op 24 juni naar Dali, gelegen ten noordwesten van Kunming. Bij Dali was ook een kabelbaan naar een hoogte van 2600 meter. In die omgeving zagen we uiteindelijk 50 soorten dagvlinders. Aangetrokken door de naam 'Butterfly Spring Valley' (30 km ten noorden van Dali) gingen wij daar ook een dagje kijken. De vallei was vergeven van de dagjesmensen en er bleek inderdaad een bron te zijn met zeer helder water. Toch vlogen er plotseling

diverse soorten dagvlinders die we nog nergens waren tegengekomen. De euforie was groot. *Kallima* soorten die aan de onderzijde op een boomblad lijken (Fig. 7), grote *Papilio*'s en nog meer schitterende soorten. Na wat rondsnuffelen werden we weer met beide benen op de grond gezet: er was een Butterfly Farm (waar men vlinders voor de handel kweekt) met hier en daar kieren waardoor de vlinders de vrijheid kozen.

Blauwtjes en militairen

De laatste locatie was bij de plaats Lijiang, ruim 300 km ten noordoosten van Dali (Fig. 1). Deze plek hadden we uitgezocht omdat daar een kabelbaan naar een hoogte van 4200 m gaat in de Jade Dragon Snow Mountains. Gezien de weersomstandigheden bleek het later zinloos om zo hoog te gaan. Veel Chinezen gingen ondanks de regen wel mee naar boven. Ze kregen dikke windjacks uitgereikt en zowaar ook zuurstofflessen. Wij belandden op een hoogte van 3000 meter op een schitterende alpiene weide waar erg interessante vlinders vlogen. Het terrein was gedeeltelijk begroeid met lage coniferen,

VLNR:
FIGUUR 2
HET 'STONE FOREST'
IN HET NOORDEN VAN
HET DISTRICT HONGHE
WORDT GEËRODEERDE
DOOR GEËRODEERDE
KALKSTEENFORMATIES.

FIGUUR 3
DE AUTEUR IN
VELDTENUE EN MET
VLINDERNET IN HET
STONE FOREST.

FIGUUR 4
DE TWEE KILOMETER
LANGE KABELBAAN
BOVEN HET SANCHACHE
NATIONAL PARK.

FIGUUR 5
DE PAALWONING IN HET
SANCHACHE NATIONAL
PARK, BASISKAMP VAN DE
AUTEURS.

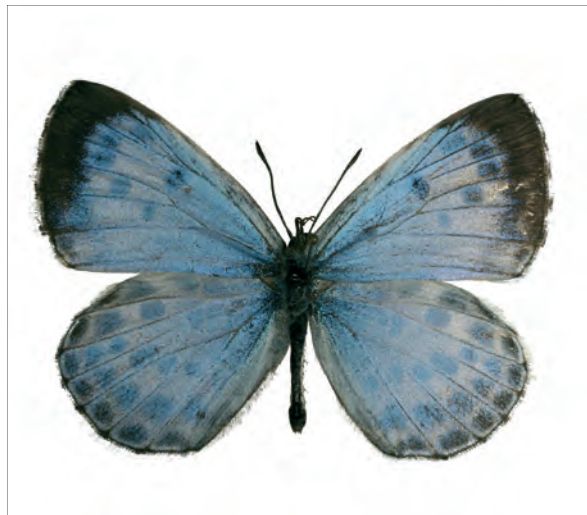
[FOTO'S: RUUD VIS /
HANS COENE]

FIGUUR 6
EEN RUIM ACHT
CENTIMETER GROTE
BIDSPRINKHAAN UIT
XISHUANGBANNA.
[FOTO: ANDRÉ SLUPIK &
FRANS SLIEKER]

waartussen grote open plekken. Hier en daar stonden wel 70 cm hoge witte boterbloemen (Fig. 8) en orchideeën. In dit terrein vloog uit de familie Pieridae het witte *Aporia martinetti* Oberthür, 1848 en een van de grootste blauwtjes (Lycaenidae) van het Palaearctisch gebied *Phengaris atroguttata juenana* Forster, 1940 (Fig. 9) met een spanwijdte van 4,5 cm, waarvan er één verzameld kon worden. Op deze hoogte werden twaalf soorten waargenomen.

Aan de rand van het terrein staan hier en daar militaire wachthuisjes. In de middag van de derde verzameldag werden wij - net toen we bezig waren om het materiaal in papillotten op te bergen - plotseling omringd door een vijftal zwaarbewapende militairen. Via gebaren werd duidelijk dat wij hier niet met net-

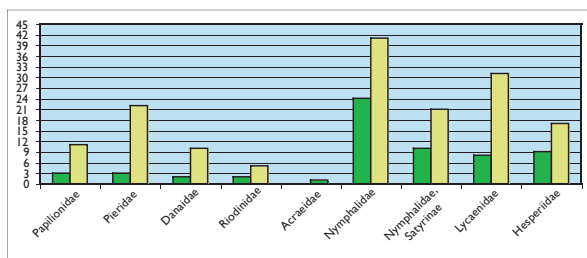
LINKS: FIGUUR 7
DE DAGVLINDER
KALLIMA INACHUS
CHINENSIS SWINHOE,
1893 ZIET ER AAN DE
ONDERZIJDE UIT ALS EEN
BOOMBLAD.
RECHTS: FIGUUR 9
HET BLAUWTJE
PHENGARIS ATROGUTTATA
JUENANA FORSTER, 1940
HEEFT EEN SPANWIJDTE
VAN 4,5 CM.
[FOTO'S: ANDRÉ SLUPIK &
FRANS SLIEKER]

ten mochten rondlopen. Met hun mobieltjes riepen ze iemand op die enkele woorden Engels sprak. Na enige aarzeling werden enkele vangpotten met wat vlinders van ons in beslag genomen. Het leek ons niet raadzaam om te vertellen dat in de potten cyaankali aanwezig was. Uiteindelijk bleek dat de militairen deze alpenwei tot natuurgebied verklaard hadden en dus was verzamelen van wat dan ook niet toegestaan. Ze escorteerden ons naar de openbare weg tot bij een bushalte en ze bleven ons bewaken totdat we in de bus wegreden. Verder onderzoek naar de inhoud van onze tassen bleef gelukkig achterwege, want dan waren we alles kwijt geweest. Entomologie bedrijven is ook in China niet van risico's ontbloot.

Resultaten

Voor zover nu bekend namen wij in Yunnan 159 soorten dagvlinders en 62 soorten nachtvlinders waar. Van lastige groepen verwachten wij nog tenminste tien soorten aan de lijst te kunnen toevoegen na determinatie via onderzoek van de genitaliën. De meeste soorten (71) zijn gezien in de tropische zone op een hoogte van 750 meter. Op de locaties tussen 1700 en 2000 meter kwamen 28 soorten voor, tussen 2200 en 2400 meter 65 soorten en tussen 2600 en 3000 meter 21 soorten. Van de 159 soorten kwamen er 36 voor in meerdere hoogtezone's. In Figuur 10 worden de soortenaantallen getoond van de verschillende dagvlinderfamilies met daarbij de verhouding tussen de puur oriëntaalse (tropische) soorten en de overige (Palaarctische) soorten. De totaalijst van de waargenomen soorten is in bewerking. Een deel van het verzamelde materiaal zal worden gedeponerd in de collecties van het Zoölogisch Museum Amsterdam en het Natuurhistorisch Museum Rotterdam.[]

De auteurs danken de Uyttenboogaart-Eliassen Stichting voor de financiële bijdrage ten behoeve van deze entomologische verzamelseis.

FIGUUR 8
SOMS WEL 70 CM HOGE
BOTERBLOEMEN IN DE
JADE DRAGON SNOW
MOUNTAINS.
[FOTO: RUUD VIS]
FIGUUR 10
AANTAL SOORTEN
DAGVLINDERS WAAR-
GENOMEN IN YUNNAN
VERDEELD OVER VER-
SCHILLENDE FAMILIES.
DONKERGROEN: UIT-
SLUITEND TROPISCHE
SOORTEN; LICHTGROEN:
OVERIGE SOORTEN.
[ILLUSTRATIE: RUUD VIS &
JAAP VAN LEEUWEN]